

Kennemerstrand krijgt vorm

HENK WIJKHUISEN

Op woensdag 7 april 1993 gaf de Commissaris der Koningin van Noord-Holland, dr. J. van Kemenade, het startsein voor de aanleg van een maritieme jachthaven op het strand van IJmuiden (gemeente Velsen). Met de symbolische verplaatsing van een blok "beton", dat jarenlang de Zuidpier tegen de woeste zee moest behoeden, werd het officiële begin ingeluid van werkzaamheden die moeten leiden tot de realisatie van groot-schalige recreatievoorzieningen. Naast een jachthaven voor zeewaardige jachten zal een appartementenhotel verrijzen, wordt een boulevard aangelegd en zal een binnenmeer gerealiseerd worden voor plankzeilers en badgasten.

De voortekenen van dit onzalige project waren echter ongunstig toen het blok "beton", voor deze opening van piepschuim gemaakt, uiteenviel nog voor het van zijn plaats was gehaald. Een symbolische gebeurtenis voor een megalomaan plan, dat letterlijk gesitueerd is onder de rook van de Hoogovens en bereikbaar is via het industrieterrein van IJmuiden. Het is allemaal begonnen met de aangroei van het strand ten zuiden van de Zuidpier door de verlenging van de pieren in de jaren zestig. De spontane landaanwinning die daar het gevolg van was, moest volgens goede vaderlandse traditie een bestemming krijgen. Bovendien liepen enkele lokale wethouders met ambitieuze plannen om nog eens burgemeester te worden en dus moest iets groots tot stand worden gebracht. Voila, een strandplan werd geboren, de wethouders werden met ambtsketens omhangen en verdwenen. Het strandplan bleef en men noemde haar Kennemerstrand.

In memoriam, gratis natuurontwikkeling

Door de enorme aangroei van het strand ontstonden kleine duintjes met een specifieke flora. Nergens anders langs de vastelandskust kon een

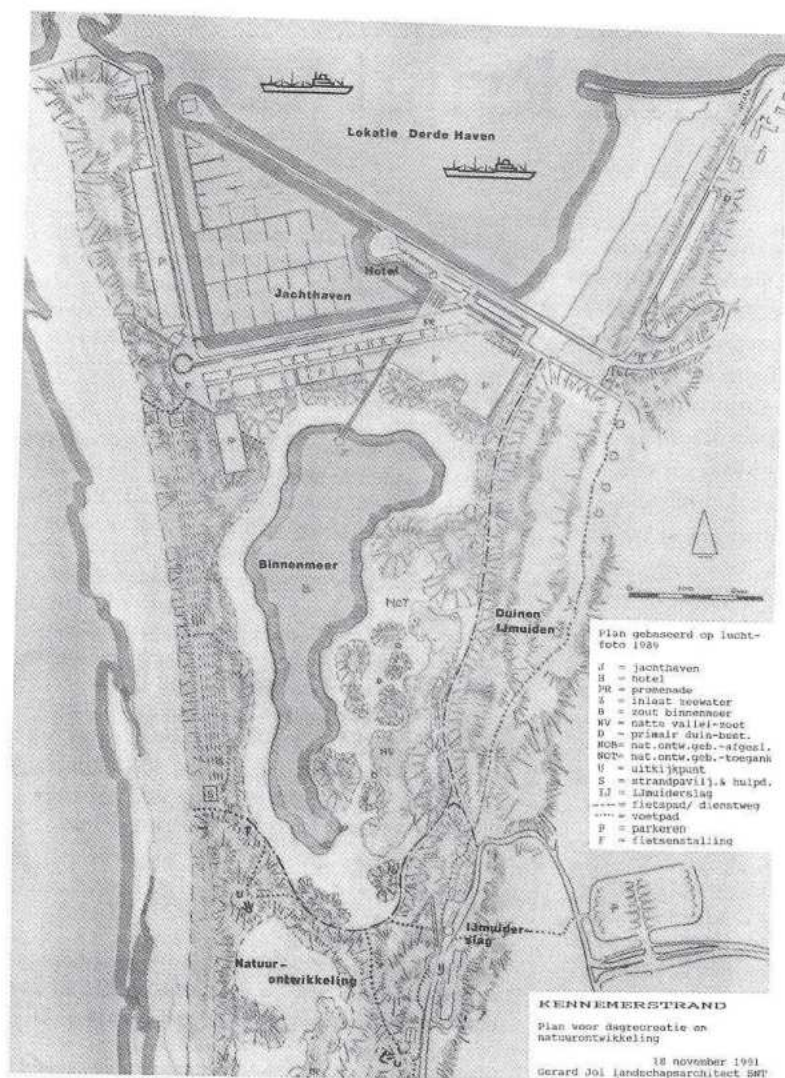
dergelijke ontwikkeling worden waargenomen. Blauwe zeedistel, deens lepelblad en zeewolfs-melk waren reeds op de jonge, dynamische duintjes te vinden. De strandvlakte was een ideale foerageerplaats voor plevieren en strandloper-tjes en sterns rustten graag uit aan de vloedlijn. In 1988 schreef Charles van Schaik (DUIN 1988, nr.1): "Er liggen mogelijkheden voor een fabelachtige natuurlijke ontwikkeling. Bij voort-zetting van het duinvormingsproces zal een duin-nrij ontstaan, waarachter zich op den duur een primaire vallei vormt". Helaas is van deze ont-wikkeling niets meer te zien. Bulldozers en an-dere machines bepalen momenteel de skyline. De Zuidpier is tot verboden gebied verklaard vanwege drijfzand op de strandvlakte en daarmee is één van de beste vogelkijkpunten in Ne-derland voorlopig ontoegankelijk. Als pleister op de wond wordt nu in het meest zuidelijke deel van de strandvlakte een natuurge-bied ingericht van 25 ha. De primaire duintjes en de rustplaatsen voor de sterns op de strand-vlakte zijn echter voorgoed verloren gegaan.

Op de tekentafel, dure natuurontwikkeling

De gratis natuurontwikkeling langs de Zuidpier is inmiddels ter ziele en daarom is een kostbaar natuurontwikkelingsproject op poten gezet. In het meest zuidelijke deel wordt een voor publiek afgesloten natuurgebied aangelegd. Er zal aan de zeezijde een duinregel worden aange-bracht van minimaal 15 meter breed en variërend in hoogte van 2,5 meter tot maximaal 4,5 meter. Voor het maken van deze zeereep wordt zand gebruikt dat elders op de strandvlakte wordt verwijderd ten behoeve van de maritieme jachthaven. Ook gebruikt men het biestarwegras dat op de oude duintjes groeide en tijdelijk op de strandvlakte in depot is gehouden. Hiermee wordt de duinregel afgedekt. Bij flinke storm-vloed kan plaatselijk de zee doorbreken wat een interessante gradiënt kan opleveren variërend van zoet via brak naar een zout milieu. Het aan te leggen natuurgebied wordt een grote van het strand afgesnoerde vallei waar naar ver-wachting uiteindelijk een vochtige, zoete duin-vallei tot ontwikkeling kan komen. Het proces van ontzilting zal geleidelijk verlopen, zodat verwacht mag worden dat de komende jaren een geleidelijke overgang zal plaatsvinden van zout naar zoet met de daarbij behorende geleidelijke vegetatiesuccessie. Ook worden een strandmeer en enkele duintjes aangelegd en dat allemaal voor f450.000,—, waarvan het grootste deel betaald moet worden door het ministerie van Land-bouw, Natuurbeheer en Visserij. Natuurmonu-menten heeft zich reeds bereid verklaard om het beheer te voeren over dit gebied en krijgt daar-voor het terrein van Domeinen in erfpacht. Men hoopt op de vestiging van strandplevier en dwergstern als broedvogel.

De bontbekplevier heeft niets meer te zoeken op de vergraven strandvlakte; wellicht is er straks een plaatsje in het natuuront-wikkelingsgedeelte in het zuidelijk deel van het Ken-nemerstrand (foto: Henk Harmsen).

Het Kennemerstrand en de geplande Derde Haven.

Voorwaarde is wel dat verstoring minimaal is en dat lijkt op de relatief geringe oppervlakte waarin het natuurdeel van het strandplan vorm krijgt, een moeilijke opgave. De verstoring door illegale wandelaars in de noordelijke delen van de terreinen van Natuurmonumenten is al jaren een probleem. Er is dan ook geen reden waarom het aan te leggen natuurgebied op de strandvlakte direct naast de horecavoorzieningen van de IJmuiderslag minder problemen zou geven. Een uitkijkpunt en een wandelpad naast het natuurgebied kunnen nog wel eens een bron van zorg worden voor de toekomstige beheerder. Bovendien neemt de gemeente Velsen het niet zo nauw met toezicht: in de nabij gelegen duinen van IJmuiden is dat er nauwelijks. Tal van illegale activiteiten worden gedoogd, wandelaars met loslopende honden lopen kris-kras door het gebied en onder het oog van de gemeentepolitie kan men over het hek klimmen de oude zeereep in. Kortom, enige garantie dat tegen verstoring in het aan te leggen natuurgebied wordt opgetreden, is er niet en van Natuurmonumenten kan niet worden verwacht dat er continu een opzichter in de noordwesthoek patrouilleert.

Waarom een strandplan

Bij de voorbereiding van het strandplan is nooit goed aannemelijk gemaakt dat het plan in een grote behoefte voorziet. Maar ratio speelt zelden een rol in de besluitvorming rond dergelijke

grootschalige projecten. Bij de voorbereiding van de plannen is vooral gelet op de behoefte van investeerders en de behoefte van het ministerie van Economische Zaken aan dit soort megaprojekten.

Alle verwachtingen ten spijt lukt het projectontwikkelaar Coltof echter niet om zijn 112 hotel-suites te verkopen. Pas in september of oktober zal de verkoop van start gaan van het inmiddels afgeslankte hotel. Mocht het hotel alsnog een succes worden, dan kunnen er later nog 70 suites bijgebouwd worden. Ook werd een uitzichtstoren met een restaurant geschrapt uit de plannen. De toren zou de radar voor de scheepvaart storen. Ondanks alle wijzigingen weet Coltof met stellige zekerheid dat de 700 ligplaatsen in de jachthaven snel uitgegeven zullen zijn. Ooit werd berekend dat regionaal slechts een behoefte aan 150 ligplaatsen bestond, maar blijkbaar moet de gehele landelijke behoefte in IJmuiden gedekt worden.

Voorlopig is iedereen gedupeerd door de activiteiten op het strand. De horecaondernemers rond de Zuidpier zagen hun inkomsten teruglopen omdat de Zuidpier werd afgesloten, waardoor publiek naar elders vertrok. En als het plan straks klaar is, moeten zij forse investeringen doen op de nieuwe lokatie. Vogelaars en vissers konden niet meer naar de punt toe, omdat gevaar zou bestaan dat men in het drijfzand naast de pier ging lopen. Direkte aanleiding was het drama van een vader met kind die van de pier werden geslagen tijdens een storm en dagen later dood werden aangetroffen. Dit was reden voor de burgemeester van Velsen om de samenwerking dood te knuffelen door de Zuidpier tot verboden terrein te verklaren. Tot op heden brengt het strandplan dus alleen maar ergernis voor iedereen die iets te zoeken had op de Zuidpier en de strandvlakte.

Madurodam in IJmuiden

Nu heeft Velsen wel geen plannen voor de aanleg van een tweede Maasvlakte, maar in het kader van het zogenaamde Masterplan wil men de handel en industrie in de IJmond een impuls geven. Daartoe is een plan ontwikkeld om tussen de pieren ten noorden van de Zuidpier een in-steekhaven aan te leggen, de zogenaamde Derde Haven. Wie dus over enkele jaren op het terras zit van het Kennemerstrand, krijgt wellicht binnen afzienbare tijd uitzicht op vrachtboten en visindustrie. En dat allemaal op nog geen kilometer van het havengebied van IJmuiden met visverwerkende industrie, de Hoogovens en binnenkort een terminal voor Scandinavian Seaways.

Een niet onbelangrijke bijkomstigheid is hoe straks al het verkeer van en naar het Kennemerstrand, de Derde Haven en de veerboot naar Zweden in banen moet worden geleid. In de discussienota over de structuurvisie Velsen (zie DUIN 93/2) wordt daarom een extra rondweg opgevoerd die langs de binnenduinstrand over het oude spoortrace zou moeten lopen. Bovendien zou de toegangsweg naar het Kennemerstrand aantrekkelijker moeten worden, omdat deze nu door het industriegebied loopt. Een optie is om dan een stukje duin op te offeren dat beschermd natuurmonument is, waardoor men op een prettiger wijze naar het strand kan rijden.

Honden en wandelaars lopen dwars door de kwetsbare duinen van Velsen (foto: Henk Wijkhuizen).

Andere knelpunten

Velsen/IJmuiden heeft door de aanwezigheid van Hoogovens en andere industriële activiteiten een enorme milieubelasting. Desondanks toert het gemeentebestuur tal van plannen uit de kast die de milieubelasting alleen maar groter maakt en natuur en (duin)landschap zal aantasten. Het duingebied zit Velsen lelijk in de weg. Je kunt er geen huizen bouwen, je mag er geen weg doorheen aanleggen en je mag er ook al geen extra fietspad realiseren. Desondanks worden in de eerder genoemde discussienota over de structuurvisie Velsen plannen gepresenteerd om woningbouw te plegen in het (wettelijk beschermd) duinterrein.

En dan is er nog het eindeloos slepende probleem van het fietspad door de duinen. Tussen Bloemendaal aan Zee en IJmuiden zou een noord-zuid fietsverbinding moeten komen, omdat nu iedereen om moet fietsen en rekreatief fietsplezier volgens het gemeentebestuur van Velsen de snelste weg van A naar B is.

Het gemeentebestuur stuurde begin mei een brandbrief aan duineigenaar Natuurmonumenten. Volgens het gemeentebestuur moeten fiet-

sers straks bij het gereedkomen van het strandplan "ongehinderd" door de duinen naar Bloemendaal kunnen fietsen. Het duingebied dus als hindernis in plaats van waardevol natuurgebied. Volgens de burgemeester is het een milieuvriendelijke oplossing want dan kunnen mensen per fiets naar het Kennemerstrand. Een raadsel blijft echter waarom men vanuit Bloemendaal aan Zee naar IJmuiden zou fietsen als men in Bloemendaal een strand heeft zonder Hoogovens en visverwerkende bedrijvigheid. En de bewoners uit het naburige Santpoort wensen al helemaal niet naar het Kennemerstrand te gaan. Zij schreeuwen moord en brand om het fietstracé naar een rustig strandgedeelte in Duin en Kruidberg open te houden. Natuurmonumenten heeft namelijk plannen geopperd om de strandslag te sluiten.

Binnen het kader van het nationaal park in oprichting Zuid-Kennemerland worden momenteel allerlei scenario's naast elkaar gelegd. Maar hoe je het ook wendt of keert, een fietspad door de duinen betekent extra verstoring, een grotere spreiding van publiek in de rustiger delen van de duinen en grondverzet.

Toch is het niet alleen kommer en kwel in deze gemeente. Voor de inrichting van het beschermd natuurmonument "Duinterrein Velsen" is f197.000,— beschikbaar gesteld voor vijf jaar. In dit gebied worden vochtige valleien en verstuivingen gecreëerd en zullen paarden en koeien worden ingezet om verruiging tegen te gaan en het typerende zeedorpenlandschap te behouden. Helaas wil men het gehele terrein openhouden voor publiek, dat momenteel in groten getale kris-kras door het duinterrein wandelt, veelal vergezeld van een hond. Alle nog aanwezige hekken zullen worden verwijderd en door middel van takkenwallen en dichte struiken hoopt men het publiek op bepaalde plaatsen te weren.

De laatste restjes natuurlijke duinvorming worden weggeschoven (foto: Henk Wijkhuizen).

